[illegible]

9

[illegible]

Борисов

Роман

[illegible]

1948

июль

Украина

ТАБЕЛЬ-К[...]
НА 194[...]

	ЯНВАРЬ					ФЕВРАЛЬ					МА[...]		
Понедельник		5	12	19	26		2	9	16	23	1	8	15
Вторник		6	13	20	27		3	10	17	24	2	9	16
Среда		7	14	21	28		4	11	18	25	3	10	17
Четверг	1	8	15	22	29		5	12	19	26	4	11	18
Пятница	2	9	16	23	30		6	13	20	27	5	12	19
Суббота	3	10	17	24	31		7	14	21	28	6	13	20
Воскресенье	4	11	18	25		1	8	15	22	29	7	14	21

22 января – День памяти В. И. Ленина и 9 января 1905 г. 1–2 мая – День во[...]

	ИЮЛЬ					АВГУСТ					СЕН[...]		
Понедельник		5	12	19	26	2	9	16	23	30		6	
Вторник		6	13	20	27	3	10	17	24	31		7	14
Среда		7	14	21	28	4	11	18	25		1	8	15
Четверг	1	8	15	22	29	5	12	19	26		2	9	
Пятница	2	9	16	23	30	6	13	20	27		3	10	
Суббота	3	10	17	24	31	7	14	21	28		4	11	
Воскресенье	4	11	18	25		1	8	15	22	29	5	12	

7–8 ноября – XXXI годовщина Великой Октябрьской Социалистическ[...]

Фабрика По[...]
Сокольниче[...]
А116021 15х[...]
Артикул 706 – 6[...]

№9

1

№ 3. (Москва).

26/VII 48

Сведения
о боевом действии
112 Башкирской кава-
лерийской дивизии,
действующей в составе
8 корпуса.

(Копия)

В кав. корпусе в соста-
ве 112-ой Башкирской
кавдивизии, 21 горно-кав-
дивизии и 55 кав дивизии
участвовал в Сталинград-
ской [illegible] по раз-
грому немецкой армии
19 ноября 1942 года.
Боевой путь корпуса
с момента прорыва из
района города Серафимович

на ст. Обливская, Морозовская, Чернышковская, Белую Калитву, далее на г. Шахты и Ворошиловград.

(Ворошиловград в это время занимали немцы).

Нашему корпусу была поставлена задача войти в рейд южнее Ворошиловграда, разгромить тылы, связи, железную дорогу противника и отрезать его от своих частей.

Этот приказ Военсов. корпус выполнил, 10 февраля 1943 г. в 10 часов вечера корпус вошел в прорыв и зашел в тыл противника. Дальнейшее продвижение на поселок Селезневка.

Когда корпус совершил боевой путь до Селезневки немцы в беспорядке под нажимом наших войск оставили Ворошиловград. Наш корпус получил приказ разгромить ст. Чернухино с задачей перерезать железнодорожную магистраль Зверево. Дебальцево. Так как на всем протяжении пути, а особенно на ст. Чернухино были жестокие бои, доходящие до рукопашных схваток.

В Чернухино немцы узрив нас, пытались превос-

ходящие силы. К нам
примкнул весь кругового
обороны в течении 3-х суток,
держа за собой ст. Супру-
тино и железную дорогу.
Потом по приказу держа-
ли путь на ст. Фащевка,
с Красной Кут, Уголово, шах-
та 152, ст. Петровеньки,
завод № 59, и на Моно-Ва-
силевку на соединение
с своими частями.

112 кавдивизия в райо-
не села Фащевки встрети-
лась с превосходящими
силами противника. Но
после упорного ожесточенного
боя 112 кавдивизия и 55 кав-
дивизия выбили против-

ника из Фащевки и взяли
много трофей, пленных
солдат и офицеров.

На всем пути в тылу
противника велись ожес-
точенные бои. Противник
бросал большие силы
для разгрома наших час-
тей, но это ему не удавалось.

23 февраля 2 часа но-
чью в составе двух дивизий
достигли поселки Юшино,
Ивановского р-на. (21 гв.
кавдивизия на соединение
со своими частями пошла
немного левее).

В районе поселки Юши-
но противник имел большие
силы и технику, нам же

корпус пройдя боевой
путь был недостаточно
силен: так состав его
был примерно 50% как
живой силой так и тех-
никой не имелось боепри-
пасов, потеряно было мно-
го конского состава во вре-
мя бомбардировки, автома-
шины остались без горюче-
го и не было связи с своими
частями.

Командир корпуса ге-
нерал майор Борисов принял
решение сломить оборону
немцев в районе с. Фра-
мандировки и войти к сво-
им частям, находящим-
ся в селе Мало-Николаевке.

Утром в 5 часов 23 фев-
раля наши части повели
наступление, противник
встретил нас ураганным
огнем из всего вида ору-
жия. С большими труд-
ностями нам удалось за-
хватить две конюшни, в кото-
рых находилось около 400
немецких лошадей и мно-
го боеприпасов.

Поселок Фрамандиров-
ку нам не удалось захва-
тить, т.е. мы прекратили
бой потому, что разведкой
было установлено, что в
Чернухиной и противник выбит
и наши части вошли в посе-
лок. Командир корпуса
решил идти на соединение
со своими частями в с. Вин-

Юшиной через Тасинтую балку в Иваново-Николаевку, но путь был отрезан противником.

Несмотря на сильное сопротивление врага, линия его обороны была прорвана и наши части в 18 часов вечера вошли в балку Тасинтую и ночью на 24 февраля 1943 года соединились с своими частями в р-не М. Николаевки. В этой группе было человек 400. Много бойцов и офицеров не сумевших в этот день выйти. А путь за ними был снова закрыт. Отходили небольшими группами до 1-го марта 1943 года. Штаб корпуса в это время находился в районном центре Успенка.

По сведениям одиночек и бойцов, которые выходили в последней группе много бойцов и офицеров ввиду тяжелых ранений не могли выйти и скрывались у местного населения. Так же рассказывали: башкир и сибиряков, попадавших в руки немцев, они расстреливали, а украинцев отправляли в тыл, но все же большая часть бойцов остались в живых, скрываясь у местного населения и в заброшенных шахтах.

При выходе из рейда
не оказалось в наличии
очень много бойцов и офи-
церов. Погибли нач. шта-
ба 55 кав. дивизии ма-
йор Суржиков, командир
11 кав полка майор Ер-
шов, Нач. медсанслужбы
дивизии майор Друзин,
нач. полит. отдела 55 кав.
дивизии подполковник
Кузнецов, командир 8го
кав корпуса генерал-ма-
йор Борисов, который был
ранен и остался на поле
боя; а генерал-майор Бур-
ко, по сведениям бойцов
был убит на смерть, подпол-
ковник Гуменков Юрий тоже
убит на смерть.

Генерал-майора Шай-
мурадова я видел в по-
селке Юшно Змеев с
генералами Борисовым и
Бурко 23/VI-42г. в пять ча-
сов утра, когда я полу-
чал приказ о наступле-
нии на Фламандировку
от полковника Чаленко
который в то время командовал 55 ди-
визией. Я повел эскадрон
в наступление и после
не видел больше из гене-
ралов никого.

Генерал-майора Шай-
мурадова я видел послед-
ний раз с адъютантом-стар-
шим лейтенантом.

Генерал-майор Шай-
мурадов был на белом

роте. Нужно отметить что бойцы 112 и 55 кавдивизий вели себя как достойные сыны своей родины ведя бои с превосходящими силами противника и одерживая победу. Не было ни одного случая сдачи в плен, бойцы в безвыходном положении вели бой до последнего патрона и живыми не давались в руки противника.

Бойцы 112 и 55 Кавдивизий погибшие в районе Орел-Ли достойны особого внимания советского народа, мы должны чтить память о них, как достойных и славных патриотах нашей Великой Родины.

Участник боев:
Командир эскадрона
55-ой Кавдивизии:
Родин И. В.

23/VII-68 г. Мәскәү...

Эндәштерге дөнья
рәсемдә
Рәссамнар илендә
булсам,
Вайман [illegible]
бөтен [illegible]
кинәт ниндер
Бу, донъяның
ярты [illegible]...
Бу юл Мәскәү
бүген [illegible] [illegible] [illegible],
бөтен [illegible], [illegible]
кына булып [illegible].
Безне каршы алган
Казанның [illegible]
да [illegible] [illegible]
[illegible]...
Без [illegible]

соңгы, централный
туристический база
ясаба [illegible].
Ак халат кигән
медсестра апа безне
ятсыма, үткәндәге
керәк бик йомшак, кадерле
итеп каршы алды һәм
Казанның менә без-
нең эшләребез нәтиҗә-
ләре турында кызык-
сынды. — Тагын нинди [illegible]-
як бар әле, — диде ул
[illegible] [illegible] турында һәм
[illegible] [illegible] каршы
менән килде.
— Әйе, [illegible] без, — ди-
[illegible] [illegible] инде, вай-
ла [illegible] да [illegible].

Аҙна көн үҙ үйемә-
не, беҙгә [illegible]
һәм йәш [illegible] [illegible]
булдыныҙ. Беҙҙең башҡа,
[illegible] [illegible], [illegible]-
[illegible] ҡараға, ауылында.
Алма-Атанан да, Мәскә-
үҙәнән да, Архангельск-
тан да, Волга буйы-
нан да, Ленинградтан да,
Владивостоктан да, Кам-
чатканан да, Сахалин-
дан да — СССР-ҙың бөтә
мөйөштәренән пионерҙар,
комсомолдар бында ҡал-
ҡалаға килгәндәр.
Бөтәһе бергә, бергә уй-
нағандар, бергә йырлаған.
Шаулашып, уйнап, көлөп...

Бөгөн Авиация көнө.
Мәскәү заводтарынан бү-
ләк [illegible]. Балалар [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] аэродромына [illegible]
булдыныҙ. Беҙгә, [illegible]-
[illegible] ҡарап, аэродром-
да булып [illegible] [illegible]-
не. Бер, [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] беҙ [illegible]
(лагерь № 2) [illegible]. [illegible]
[illegible] беҙ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Кем, [illegible], [illegible]
[illegible].
(~~[illegible] [illegible] [illegible]-~~
~~[illegible] [illegible].~~) Мәскәү
өсөн самолёт [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Бүгенге урамға сығу-

сығу урамдан булып бар-

ып [illegible] Кремль

йондоҙ [illegible] йондоҙ

осҡолар.

Ҡапҡа [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] һинә-

мен [illegible]. Ватаным,

һауала ла [illegible] [illegible]

ҡыҙ [illegible] ҡыҙ [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible].

— О [illegible] [illegible]

[illegible]! [illegible] [illegible] Франц.

[illegible] [illegible] [illegible]

башҡа [illegible] [illegible]

[illegible].

Беҙ Франц менән

кис [illegible] Мәскәүҙә ку-

рау [illegible] Кремль яны-

на киттек.

Кис булды инде.

Мәскәү урамдары ем-елдә-

шеп ут [illegible].

Беҙ Франц менән

Красный майҙанға атла-

Кремль [illegible] ҡы-

ҙыл [illegible] Мәскәү

урамда киттек.

Төн булды.

Кисә йоҡлағандан

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] бараһаң булып

[illegible] [illegible] бейеп.

Беҙ Франц менән

[illegible] булһаҡ, [illegible] [illegible]-

на Спасский башня [illegible]

[illegible] алмай, Ленин мав-

золейына [illegible] [illegible].

Кинодә [illegible], кинодә

кызыма, нинди шаулы бәйрәм
Мәскәү кисе!

Без озак кына мав-
золей алдында утырдык,
[illegible] Мәскәү ки-
сене тыңлап утырдык.

Бына Спасский баш-
няһынан Кремль куранта-
рының иң башта матур шың-
ғырауҙары тауышы менән
бөйөк матурлыҡ шыңғырла-
ны; унан һуң, ҙур тауыш
сығарып ун ҡабат һуғыла-
ғаны ишетелде.

— Әйҙә, бабай, ҡайтайыҡ
инде! — тине Фрәнә.

— Ултыр әле, — тине-
м мин, — кызымым,
[illegible] һуң бергә ҡайты-
шыр [illegible] утырайыҡ-

ла тыңла әле...

Әйҙә әле, Фрәнә, [illegible]
шундай матур Мәскәү!
Ниндәй икән ул? Әллә ни-
кәм, [illegible] әле [illegible]
да [illegible] икән? Әллә
[illegible] ауылында ҡабат,
[illegible] бейеп [illegible]
[illegible] әллә, [illegible]?

— Әй, әйҙә бар, ти-
нде Фрәнә, — әйҙә ҡайта-
йыҡ!

— Нигә ашығаһың, ни бар
һуң ҡайтып?

— Әй, бар, беләһең бит
инде минең ҡайтасағымды...

— Ни ҡайтып һуң ул?

Фрәнә бик ҙур әт баш-
ҡорта әҙерләнгән кейек:

— Ауыл әҙә ...

фа... уит вурзы.
Мин шунда ук уны ан-
лап алдым.
— Нишләп сез бу убо-
ной фэлэ эвгыз надс
болнда, — дидем мин. — Бар-
ым назак, адамалым бу-
демь.
Шунай да бегга,
Ф. ноли надасудырады в
ганет сотау созыме,
возвамоска вазыты, ка-
зогн майзандык кандо-
рын, кайрат пуруга
тугра килде.
Йонда утеу...
Лжин бел кие, имт-
лек ~~кату~~ йолидауышың ко-
рокло бар ~~ва~~ изуне ле бу-
лот, ушыле берзен кузелау-
зо напиа ноз...

28/VII-48. Иргэ атанлас
ук, — беззен отряд Мэнгу-
буйонка йэдэгэ ним керегь.
Янавский Хаммединов ка-
рыза китзелиз.
Бэти мине, уле мелен
адвоуанд ирэн вида на,
Черновикова работала.
Все архив корпус сода-
вындавы 55-ле дивизия
түгәнвындава документ-
гэрэ ким 112-се дивизия-
нон Шерова, Фрама гри-
рона районларында на-
млау гене, кайнуган
пуфворон топографик кар-
таларзы лома ченгель-
ной шраба кирзек.
Лжин ~~Гаменов~~ пол-

повник Голенев тавро бул-
майынса, по маидировка за
пирген булган соңгы.
Шумаі за без доку-
ментуге чинтабка тан-
ыторган. Бен документ-
тарден бик кадерлы ан-
ырына булган дураны-
да тиргенуз кан улу тез-
ынгз бемедергенуз.

~~зомсорт~~

Обедтан кун барыбыз
за берганып зоопаркка
киттек. Бигбек очтаны
мики бошра ңдду. Кайра
езактан да мичек бошда
курган Хайванда, нортукес ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~Бегден Авыранай көне.~~
~~Мэскеу [illegible]~~
~~дон кайнай. Бенгдабзы~~
~~тирганда Тиуманский~~

Тоғ, көңгаз кэн майында.
салкырак без за куз андо-
нан юзалманымыз.
Бина без Дашнап
кошкар донзено буйнап
киттек. Бинда тезде ез
низэнтузенон кинтаенгэн
магуз кон кар, тезде кара
ком кэн дозкузгз, ока-
сонгдай, ~~[illegible]~~, диамак.
нанунан, сизендез кэн
башка бик куп кизу, дана,
сахра кошкарзы бар. Кмаз-
зона тезде дураккзы мазы
тезде тауешзай сызарон,

уз разговарање чекајући
ноћ: „Буди добро дете ме-
ђу својима будући...“

Вода кишница ујутро
рано одлази, али ми
још нисмо готови. Ја
кажем да ћемо ми
ићи пешице. Ту-
ристички. Ујак дозволи
тек да ћемо ићи, под
условом, да возач,
који возикара ујака
ићи ће са нама. Сутра ћемо
ујака. Аранжман
ауто кући ауто-друге
ми ићи ће тек
сутра рано.

Вода кишница ујутро
рано одлази, али ми
још нисмо готови. Ја
кажем да ћемо ми
ићи пешице. Ту-
ристички. Ујак дозволи
тек да ћемо ићи, под
условом, да возач,
који возикара ујака
ићи ће са нама. Сутра ћемо
ујака. Аранжман
ауто кући ауто-друге
ми ићи ће тек
сутра рано.

Ујутро рано сви
устали. Ујак одлази
ауто кући. Ми
још нисмо готови
ићи пешице. Ујак
ауто кући ауто-друге
ми ићи ће тек
сутра рано.

игеҙен hаҙаныҙ. Ана уҫен-
дә ятҡан ҡайыңдың [illegible]
сыҡмаҫ ҡына тындарыҡ һис-
ҡорҙо. Беҙ ашағыш ту-
ҙа китҡес. Сыҡмаҫ ашҡа
ауылдан ҙур ағас, ~~бәҙә~~ ҡарап
үҫкән тындарыҡ ҙурҙа ине.
Шуның тирәкендә ҡына ағас-
ҡарын ҡуйып ҡуҙғап Алыҫ-
тан йөкнәй.

Бынауҙа hанап бөҙкә-
неҙ. Һеҙҙеҙ инде кискә ҡа-
ба ҡуп ҡайтҡандай дәҙеҙ-
ҙиеҙ, [illegible]
йөкмәп [illegible]. Ап айыу-
ҙа, бөгөнгө лә йөкмәйҙәй.

Бына беҙ [illegible]
[illegible], [illegible]
на [illegible] ҡуйҙа [illegible].
Бер [illegible] бөгөнгө [illegible]

уның ике аҙнаға аҙа һин
ине беҙ [illegible] ҡуйынҙан.

Беҙ уға [illegible] йө-
рәгән [illegible]:

– Ниңә улаҙҙа айырып
һуйҙағыҙ инде? [illegible] hора-
ған [illegible]. Әҙә.

– Бүҙе бер [illegible],
[illegible] бөтҙе.

– Әҙ бер уға ҡарағыҙ
[illegible] һеҙ, [illegible]
[illegible] беҙ.

Мина бында [illegible]-
зандарынан айыу балала-
ры [illegible] мал [illegible] бу-
ҙа. Бигерәк hаҡ [illegible]
[illegible]!

Бына бер ҙур [illegible] hо-
мак [illegible] бар. Сыҡмаҫ
бөйөнән [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible], ба [illegible]

[illegible]

[illegible] Дзержинской,
Киров, Красные ворота,
Комсомольская, Красно-
сельская [illegible]
[illegible] Сокольни-
ки [illegible]
[illegible]
[illegible].

3

27/VII-48. Москва.
Тоштан һуң беҙ
[illegible] [illegible]-
ға барҙыҡ. Мин бында-
ғы күргәҙмәләргә бик
[illegible], иҫтәлектәр менән
[illegible].
28/VII-48. Иртә менән
[illegible] ук, беҙ ку-
мәк [illegible], Стерлитамакка
киттек. Барлыҡ ук әле беҙ
[illegible] Франц менән
бергә [illegible] [illegible]
[illegible] кинонарҙан [illegible]
[illegible] алынған кү-
ренештәрҙе (картиналарҙы)
ҡарап йөрөнөк.
Франц бигерәк тә
шул кинофильмына [illegible]-

234 км. от Москвы (поезда 20/VII [illegible]).
[illegible] (Ока йылғаһы).
ре, һәм техника, радио
[illegible] менән һис ҡыҙыҡ-
һынма.
— Вагонда шунда
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible].
— Ну, малай, ни же обяза-
тельно кинога [illegible]
инде һин, [illegible] [illegible]! —
[illegible] [illegible] мин [illegible].
Мин [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] мин Франц-
ка бик һис [illegible]
[illegible] [illegible] беҙ [illegible]
инде [illegible], [illegible] [illegible]
менән [illegible]. [illegible]
[illegible] мин [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] менән [illegible]-
[illegible] [illegible] мин
[illegible] беҙ [illegible] [illegible]
инде [illegible].

„Стерлитамаҡ" исемле бит
оҡшамай. Ләкин абый
бит, Мәшинә 22-се пар-
тияһына керә йөкмәтке-
һеҙ тип, киләсә алма-
ны. Бәлки тыңлайҙар
ҙа... Ләкин беҙҙең өҫтәр-
ҙе тиләмә ук һәр бер
ваҡыт тапҡыр айырылмыҡ,
һуң айһылп етмәгән-
дәр әле...
Ярай, шулай беҙ
һаҡлайыҡ, беҙ үҙебеҙ ҙә
һәр беҙ нурлыҡ тапҡы
Маркс бабайҙың нуҙыл-
гәнен дә, үҙебеҙҙе һинәм
дә һаҡлап, тыныс һәм ир-
кен тормошта фекер йөрө-
тә алабыҙ; һәр беҙ иҫке
тәнең аңлы да, мөйөл-

вонда айырып, үҙебеҙҙә
~~[illegible]~~ һис бер көйөн-
лек һүҙ дөрөҫ ҡарап
тапмайым, тәүҙә ҡаланы алып-
быҙ, тип бешәнәм мин.
Һуҙ бит әле „Стерли-
тамаҡ" тураһында бараб.
Да, әйтә машина
бит! Кеше бер йөҙәндә
ниндәй генә тормошай
һуң? Һинән дә, кеше
ҙурлыҡ аңлағай"!
Бына бит улай өйрән-
дә өйрәнмә уйнаваҡ те-
үлек тыңлана. Ваҡыт ти-
ҙә барған саҡта, фекуе-
ник өйрәндән бик һүт-
шәләрмәй оҙаҡ, ми-
ҙә бик һәк ~~[illegible]~~ йәйә
икән тип, мин-инсе

тиҙ үк кеше бәхете
ғына һаңдым.
Ләкин минең һаҡ-
ланыуыма ҡарамай, кү-
ҙә генә шундай бер во-
ҙғынан шинеленең ку-
ренгән икән. Беҙҙән
арҙа уҡытҡан күс-
ләләнәбе кешенең кеуен
әбәҙҙенеҙ. Мин ҙә ҙә
рәсми булдым!
Тәүҙә бына беҙ
Рафиҙ менән Тиберь-
левский ғаиләһендә
киттек. Сәнгә мин ин-
шаабке ҡарау өсөн,
группа менән барған-
да бара алмай ҡал-
ғайным. Әҙәп алмай
алмаҫтыҡ, был минең
өкшәне.

Да, кешеләр һин ке-
шенең ни ... генә
күп ҙурлығыңды, ни
генә күп яҙмаҫаң-
дар; әҙер ҙә ни генә
күп ҡыуандар!
Һин ... ни
генә күп ...
һин ...
Минеңсә, кешенең иң
ҙур ... ...
бөйөк ... ...
... бөйөклөгө ту-
ғандағы уға ...
Һин уға ...
шундай ... ...
йәки ... ...
йөҙөндә. ...
... бөйөк ...

әйләнеү...
Кеҫкәй генә ҡуңыҙҙар
менән дә бер бөтмәйен-
мәгән тынғыһыҙ керегә-
рен усында уйнаҡлап,
ҡанатын ҡаҡҡан, тыңла-
ғайһын тауышын үҙ иле-
нә егел күрер икән.
Быны белгән һин бер
тормошҡа философик
иғтибар итмәгәнгән бер
генә лә кешегә юҡ. Ә-
ни тарих тыуғандан
һин әйләнеп сыҡһаң
бары үҙеңә ҡарап
ҡайтҡанһың торып ал-
ға тартһаң да, үҙ
үҙеңдән ирә – һаман
ҡалаға таба әйләнеүҙә

әйләнеү. Ҡурҡыта һин,
әйләнеп сыҡһаң да, бары-
һы ла юҡҡа сығыу ут...
Юҡ, ер өҫтөндә тереклек
булған саҡта, тәүге ҙа-
ҙурлығының әйләнеп бө-
тө мәғәнәһе шул. Уй-
ланһаң әйләнеү ҙә әйлә-
неү... Ләкин әле беҙ-
ҙең осор ялҡын менән
тулҡынған осор – донъя-
ның ике өлөшкә бүленгән.
Шуның өсөн беҙҙең осор-
ҙа ҡайнап торған ҡаршы
осоро. Бик күп әле
үҫергә кәрәк ирешергә.
Тарих ҡалдырһа, ҡыр ос-
ҡос ҙур тарих торғаны

сезнең без үткән ~~юл~~
юлбегетен алып, башка
тормышка булмады.
Ләкин урманда ис-
бен нидек үзбеген бару-
зарлыкка уе дөньяны
тарату ир?
Бер урау уйлымга
хәкем итсәк!..

29/VII-48. Т. Бүген
Башкортстан вагонлар-
зал инде. Хуш, бу, Баш-
кала! Бездән кичеү
менә бик озакка-
лыр, ялы бирәсе, ту-
гай да кушмагу бу-
за тура килә.
Кич сәгать 10 да без
поездда утырдык.

№ 2. (Украина) 21

Көндәлек язмалар.
(дәвамы).

Дон далаларына
Кавказ [illegible]
[illegible].
(112 и гвардейский
Башкорт атлы диви-
зиянең боевой
юлы буенча).
Июнь-июль-август.
1948 ел.

Галимов Гали [illegible]-
һим улы.

21 июнь 1944 йыл.

[illegible] ерәк
тирәк [illegible] пень,
[illegible] бер [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ко-
[illegible] һәм [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] – [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] аҙа...
[illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] килеп [illegible] ҙә,
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] һәм [illegible]
бер [illegible], бер-[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] бер [illegible] [illegible]-
[illegible], һәм [illegible] һак-һак
[illegible] [illegible] [illegible] ҙа,
[illegible] бер [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ел

кайҙаныр алыҫка, бик алыҫ-
ка [illegible] алып китә.
Уның юк [illegible]...
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] тирәк [illegible] [illegible]-
ҙан [illegible]. Алыҫка
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ерәк тирәк [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] һәм
[illegible] тирәк [illegible] [illegible]-
ҙа [illegible] [illegible]-
[illegible] ҙә, [illegible].
[illegible] ла [illegible] йә
[illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] һәм [illegible] ҙә
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]...
[illegible] ҙа [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] тирәк, [illegible]

бер бер афәтнең җиренә дә
калмасвак, бик алыска уза-
ба иканар. Кич туры как-
да бөтенләй юганып кала-
ның, бер нинди дә отвар-
ның да, бөтенләй бер уга-
бизә кисәгенә чумган уга-
марик. Шавлыгы әйләнеп
тиргәнең. Бөтенең дә кеп
бер дисәтәп [illegible] вәгъдәдә
юкарыдан икенче бер оке-
ан буйлап, [illegible] кисә-
гә кеуек кеше йөзгәнеңдә,
йөзгәнең дә, әй йөзгәнең!
Шунда гына капи-
тан бераз кинет җәйкен
кеуек булса да, тиз ки-
сек икенче океандагы-
на [illegible], [illegible] ки-
рәнең. Бары әкка күз

йөзүенең бер кем дә юк
кем кенә бер кем дә уй-
ламаган булыр иде.
Капитан йомшак ...
кулының да, ти кире
кинәт җәйкен кешегә
[illegible] йөзә азат кисәге
менән башына [illegible].
Бөтен разбойник [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] кара-ба-
за гына [illegible] бөтен мон-
най [illegible] менән озак [illegible]
[illegible] кеуек шат [illegible] ки-
рәк [illegible] [illegible] күз [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ике күзе [illegible] акай от
[illegible] [illegible]...
Уноң [illegible] иkenсе
[illegible]: — Бак, бак, бак!..
[illegible] [illegible] [illegible]

игри бар менэн юкка вак-
да, әбин кына уларҙың
колхоз бригадирлары ине-
рүгә булды...
Ҡолхоҙ халыҡ урағ!
Әгәр ҙә бит Тукай-
ҙың бер шиғырын белһәк,
уҡмауҙа ла ҙерҙе ине:
Ҡоҙҙан майға
Ҡиҙнәле ҡуҙә аҫмай,
Бигрәк матур
Ҡарай ҡуҙҙәрең! Ун
Ҡурһаң.
Бәлки, был әҙ-
ма мәҡәләгә бер үҡыусы
кенә булһа, Бәләмги
белмәҫ, „Бәйлә Ҡолхоҙ
халыҡ!" тиер.
Шулай ҙа был халыҡ
бик Ҡолхоҙ халыҡ!

Ураҙәм мин уларҙы
аумап йәрәнәз!
Беҙҙең экспедиция
Чу йылғаһына аша сығып
һәм үҙе Ҡоулҡәүҙәге ауы-
лына ла [illegible] ҡурҡанһыҙ,
[illegible] алып обедка ҡи-
лем үҙе ҙаһа миңәә шул
булды. Беҙ Морозовскийҙа
эштәге бөтәүгәндә тиҙ, кис-
ке сәғәт 10-са ҡуҙғалмай
үрнәндә поезд ҙа урғыһы,
үҙенә сәғәт 12-лә Ҡарҙы-
ҙа ҙиғзә разъездда килеп
төштөк. Ҡаҙау заман бер
кеше һеҙ булһаң, Ҡаҙа кем
~~[illegible]~~ беҙҙең ~~[illegible]~~ И кеше
эсен ауыҙыл менән ҡуҙен
~~[illegible]~~ ике кеше беҙ ҡуҙ[illegible]

иртүк юлга кузгалырга тиеш
булып, өйдә, шулай бик
якын булуга карамас-
тан, күп мәшәкә карар ит-
тек.
Иртә менә сәгать
6 да без юлга куз-
галдык. Һава бик эссе
түгел иде, 12 км. ашы-
гышка булган, Десна
аръягына килеп җиттек.
Безне [illegible]
(бурана кызык) без әбигә
сөйләдек. Безнең яшәүче
якынча урыннарын күрсәтү-
гә ауыз ачып, һәм, ик-
тык менән танык бул-
ган аядык.
Йомышлыкка на һәрам
аннары.

Вак аксы булмаган ук-
тан тавык та бә йомшак
алырга карар итте.
— Уә, әбей, инек була
на весензе табылды үзенең
инде. Без дә булмана-
үзенә һәман догода тору
кирәк, — диеп килдек без.
Әбей менә эштә
бодорылы, без Чүп йолга-
ны бүлеп килдек.
Андан һуз күйәштән куйәу
бүленә, без бында эм
үтәргә, һәм шылгыл, балык
тотарга тиеш иде. Кай-
чакта тез чыга иде.
Без әбей менә
шелләп килдек. Ләкин бик-
дерем балыктар бик уңыш

буйы соктомай. Беҙ бер
аҙнаһы бер ыңан ҡараҡҡай
беҙҙең ҡарамаҡтан ҡамыр
тыңғыртҡан ситтәген йоҙо-
лай. На бер ике балыҡ
ҡына тоттороп алдыҡ. Кал-
ғандары йөнтәлә ҡалды.

Аҙаҡтан мин бер
ауыл операцияһына ташлам
үҙ „Әтием" ҡайтҙем.

Мин урынлаштырҡан
урынҙа тимгиҙә, бер-
ҙә ниҙә бит-алды ҡуй-
ғаным ҡалҡып сыҡҡан.
Мин ҡандай Әнисә ҡо-
йоштан ҡаҙҙы ҡуйҙым:

— Кем йоҡымҙа булмай?—
тип ҡораныңы.

— Бер ҡорт сиҙәндәреге-
не ҡы! — тинеш тегенәй.

Беҙҙең табай кунеле
ике. Мин Һуҙыштады үҙ-
гәрҙем:

„Шаулы ҡолма булып
ҡоҙғанҡай
Дала буйлап күсен..."
дим күйҙым.

Бик әкиәт поход аша
аша ханган күн, бат ҡамай
йөкмәй ба дөйөмнәй, без
бәләс ана мекән ике
ҡасҡа заранлар уҙаҡ,
уҙ минне коронға ятҡан
киҫеп фотографиялар
мен андағы кем, мин сум-
камдо алып, йөнзә бүйө-
нә ташын, бер ҡаласк ода-
һына инеп утырҙым.

Сҡ. 5.

Станцала

Сыр йылғаһы буйында ине
сар ҡоҙҙо анһыу юҫкә
манһып, ҡояштың йылғак һа-
йын ҡоҙаға баҙған ҡуйы
ҡуҙҙары йөҙә ине инде.
Беҙ абый менән йә-
ны ҡаймаҡ һалабыҙ. Ҡәҙер
инде ел дә юҡ, ғүмеребеҙ-
ҙә бейейбеҙ. Ысында
өсөн ике эшлек бар-
ҡан. Был эшлек эсендә
ғүк әлеуге ҡоҙаҡ ҡаҙыу
буйға бөҙә йылға буйынса
ҡонсерв биреүҙе ҡаран
ҡыра.
Абый мине селтәшеп
эшмәгә ебәрҙе. Мин йылға
аша сыҡтым да, бейек,
ярҙы ер башына күтәре-
лем, фермалар янындағы

ғиҙәлекле китәм.
Беҙ ниндәй матай ми-
нең ғиҙәклекле эшкәләп
йөрөгәндә күреп алдымнан ҙа
килеп сыҡты. Уларҙың йә ал-
дында. Был ҡарата, минә
ҡарамаҫтан баш ҡаҡты.
- Ҡайһы яҡтыҡы һин?
- Йылғаҡтыҡы.
- Ҡаҙаҡмы һин?
- Юҡ, мин себеряк.
- Ә нигә балыҡ ҡына
торап, бында ҡоҙаналарҙа
йөрө бит?
- Юҡ, ҡоҙаналы беҙҙә
аталмайҙар.
- О, ул ~~бит~~ балыҡсыла
ғына бит! - тип ҡәҙер-
леләре үҙе маңлайҙы.
Кемдер минә ҡысҡыр-
ҙы. Мин уҙа йаба ҡаға-
ҙанда, балсыҡ ян янында

ағасаға һөйәләп торған бер
кешене күрҙем.
Мәликҙәр:
— Ҡаҙаҡ ул, ҡаҙаҡ... тип
шыбырлаштылар.
Мин ауыҡ ныҡлап баҡ-
тым шул; ул әле йоҡ-
ла ине. Бөтөн тирәлә әҙе
саҡта инде сентябрь
булыуы мөмкин, — тип бер
булғанда ғына бер уйға
бикә ҡалҡалар!
Тегеләр кешеләр:
— Кем ул, кем? — тип
һорашты. Мин күрҙем.
Уның башҡа ғына ине
үҙе кешеләргә ағасаға һө-
йәләп торған ине.
Ҡуҙғалдым. Тегеләр ҡа-
ҙаҡ күңел күҙҙе, — күрҙем-

дек. Ул бик ҡоҙаҡланып
беҙҙең ни эшләгән йөрөүе-
беҙ, нисә кеше икәнле-
беҙ тураһында һорашты.
Мин барыһын да аңла-
тып бирҙем.
— Беҙ бында ике семья-
ғына ул үҙе тураһында, —
күй ҡарҙыбыҙ. Ҡарымы бик
насар түгел. Ишетәбеҙ.
Ҡаҙаҡ ул үҙенең семь-
яһы тураһында һөйләй баш-
ланы. Оҙаҡ һөйләшеп тор-
ғандан һуң, мин әҙәр яр-
ға китҡем. Ул ҡаҙаҡ
бирелгән тип һөйләп ҡуйҙы.
Ике бында. Беҙҙең
тирмәнеҙ беҙҙә тыныс ай
йәшәр ине инде. Беҙ йоҡ-
лап ятҡыҡ.

22/VII-48. Дала йәйен ка-
рыҫарак булды.
Их, был йәй...
[illegible] да онотмам
был Чиҙ йәйен!
Беҙ сығып китеүгә
иҫидә бер ай ҙа булмаған ки-
нә, әммә мин был йәй-
ҙә ысҡынаған кеүек, бер
ҡасан да онотмаҫ йәйге
[illegible] ике эҙ
[illegible] Минең был Чиҙ [illegible]-
[illegible] булғанда ҡыҙға [illegible]-
[illegible] [illegible] килде. Әммә,
ҡыуғаныс [illegible], беҙ ике
йыл да [illegible], [illegible]
сәғәт 6-ла ук, [illegible]-
[illegible] [illegible], Чиҙ менән
[illegible] [illegible], [illegible] ҡыҙ-
ҙандыҡ.

Был ҡыуғаныу беҙҙең ҡа-
[illegible] иң ҡыҙыл [illegible]
булды. Сөнки беҙгә бат-
ҡа [illegible] барыуға ту-
ра килмәне. Хәҙер инде
беҙ дала [illegible] туҡ-
тап [illegible] ҙа [illegible]-
боҙ. Беҙҙе ҡаланың ҙа
[illegible] ҙа ҡабул итмәҫ,
һәм беҙҙең бөтөн [illegible]-
боҙ дала [illegible] ҙә йән-
[illegible].
Хәҙер инде, беҙҙе
дала [illegible] айырып,
[illegible] поездар [illegible],
[illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ҡайтты
[illegible]. Дон далаһы, беҙ
[illegible] ҡайтҡанын,

атаһына, бик атаһына оҡшап
ҡалғандай. Ләкин, дама,
беҙ һинең менән күрә-
шербеҙ әле. Күрешербеҙ.
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] беҙ
ҡаҙ, [illegible] бала [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] ба-
[illegible], [illegible] күремен
[illegible] әле. Күрешербеҙ.
Сөнки беҙ, Дон далалары,
уларҙың [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Сөнки улар беҙҙең
һауаларҙа үҙҙәренең [illegible]
ған [illegible] һауаһы ке-
рәк [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] улар беҙҙе.

Сөнки уларға кем Украи-
наның [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
беҙ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] менән. [illegible] ке-
[illegible] [illegible] уларға [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] ҡа-
[illegible] менән [illegible].
Уларҙың [illegible] [illegible]
менән [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible].
[illegible] уларға
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] беҙ
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

Дала калды. Ил калды.
Йорт бик дала!
Беҙ [illegible] уҙ-
да күп йылдар үтеү
һәм беҙҙең [illegible] эҙе
лә калмаҫ, беҙ [illegible]
кән кад [illegible]
күргән [illegible]...
Ләкин беҙ килеп бул-
дыҡтан башҡорт халҡының
батыр улдарының даны
һәм каны, улар[illegible] исем-
дәре бер касан да юйыл-
маҫ. Киләсәк быуындың
улдары ла, атаһы килдәсәк
быуындағы [illegible]
быуындағы һис касан да
онотмаҫка тейеш. Сенке [illegible]
быуындың данлы эше кил-
сәк быуындың [illegible] һә-

кәле [illegible] мәңгелек [illegible] һәм
ҡаҡшамаҫ фундамент булып
ҡала һәм ҡаласаҡ...
Беҙҙең бара торған
Облисполком станцияһы 18 км
алыҫлыҡта ине. Әтрәд
[illegible] бу-
йынса [illegible]
[illegible]
һәм етеҙ [illegible]. Беҙ суңға
барған [illegible]
һәм [illegible] беҙҙең от-
ряд Облисполком станция-
һында ине инде.
Шуның менән беҙ-
ҙең йөрөүҙәр [illegible].
Тиҙҙән поезд беҙҙе
Сталинградка табан алып
бара ине инде.

23/VII. Сталинград...

Бик вакыйгалы йөкле-
дә нинди бер тарих, күз алды-
да килеп баса!!

Бөтен кеше үзенең ба-
шыннан нинди генә вакыйгалар-
ны кичермәгән!

Сталинград немецлар-
ның Мәскәүгә юл капка-
сы иде. Ватан сугышы
вакытында Сталинград сугыш-
ның иң кайнар урыны иде.
Бонда кыз, егет, кыз бу шәһәр-
дән тарихта булмаган кара
утлы кузгалышлы бардагы. Сан-
ны немец командованиесе-
не бик күп көч ташлады.
Дошман көчле иде. Ләкин
без иң көчле дошманны да
Сталинградта бәреп

ингэрмә калдырдык. Ста-
линград фронты менә бү-
лек штабы немец фельд-
маршалы Паулюс үзенең
штабы белән пленга алын-
ды.

Ирдә менә иркә Ста-
линградка килеп җиткәч
тә, шуңа ото генерал
Паулюс торган йорт-
ны күрү кызыксындырды.

Сатков менә Гы-
лем разведка итеп
китсәләр, туп без бол-
йортны карарга җыйдык.

Бакча артык, йорт-
ның ариасыннан бер ~~йорт~~
~~(подвалыннан)~~ дүрт кат
йорт өстенә әйләнгән айы-
рылып тора.

Быны ишеткәс подвалын-
да немец командование-
hенең штабы урынлаш-
кан һәм генерал фельд-
маршал Паулюс шунда
тоҙаҡҡа эләккән.
Абыйҙың һөйләүе
буйынса, шул моментта
генерал бүлмәһенән бер
офицер сыҡҡан:
— Фюрер бында инә-
сә, тип белдерә.
Әммә Паулюс уға
ышанмайса:
— Бының булыуы мөм-
кин түгел!.. — тип ҡысҡы-
рына.
— Шулай ҙа ышаны-
ғыҙ, — ти офицер ҡур-
ҡынған рәүештә, — мин
дөрөҫөн әйтәм!..
Паулюс үҙен үҙе
атырға [illegible] да
алмай ҡалды, әллә инде
фюрер ҡулында булса.
Әлегә көндә лә
Паулюс тере булып,
Мәскәү аҫтында дачала
йәшәп, немец командова-
ниеhе ҡулында, хеҙмәт
[illegible] яҙыу өҫтөндә эш-
ләй. Әле лә ул шул ук
генеральский кейемдә, үҙе-
нең хеҙмәттәре араһында
[illegible].
Бына йортто ҡараған-
дан һуң, беҙ Волга бу-
йына ~~килдек~~ һыу эсер-
гә килдек. Тау башы-
нан ҡарағанда Волга
әллә ҡайҙан алыҫтан
уҡ [illegible] [illegible]
ята.

О, Волга, Волга!..
Бөйөк рус йылғаһы,
Һин бит Некрасовтың,
Лениндең, Горькийҙең
тыуған йылғаһы!
Минең күңелемдә-
ген дә, йөҙөм дә, ҡары-
шлерең дә, Әсәйемдең дә
һыуы бар бында.
Шуның өсөн Волга
яҡын беҙгә. Ҡабеҙҙең
тыуған йылғаһында йөҙ-
гән кеүек, беҙ Волганың
ағымы [illegible]
[illegible]
Волга [illegible] хәҙер
[illegible] йылғаһы.
Уның буйлап эш [illegible]
[illegible]
[illegible]

ҡоруы булмаған ҙа юҡ,
уның буйлап ҡайтҡан
ҡамап алынған игенде
ҙә, тымандай ҙа аҡмай-
ҙы. Әммә Волга элек-
ке ҡаҙағы булмаған
[illegible] аҡмай. Әгәр
[illegible] булһа ла, уны
[illegible]. Волга хәҙер
[illegible]
[illegible]
шуның [illegible]
уның [illegible]
[illegible]
[illegible]
Волга ул [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. Уның
[illegible] сәбәп кеүек, бүг-
[illegible] пароходтар ҡайтала.

Мин бояу инеп кайткас,
Ишуска хат язгым да,
аргыла за ике хат бланкы,
түрт гурла жиге Паулюс
язылган йорт язмача кин-
рен кем Степанга
адресыннан язылган ыше
язгары кусорен нидәм;
31-го января 1943
года 38-й мотострелко-
вой бригадой полковника
Бурмакова в подва-
лах этого здания был
пленен вместе со сво-
им штабом генерал-
фельдмаршал Паулюс,
командующий немец-
кой группировкой войск
под Сталинградом,

состоящей из 6-й армии
и 4-й танковой армии,
которая в Великом
Сталинградском сраже-
нии была окружена
и наголову разбита на-
шей доблестной Крас-
ной Армией.
Бөтен йорт язуын
карап чыккач, мин театр-
канә бүлмәне карап
чыгып йөрдем.
Кичә кичтән 9-да
без Сталинград-поезда
4 Москва поездына
утырып Москвага
китердек. Волга йөзе-
вен безне герой Сталин-
града озатып калды.

24/XII-40. Төн. Сәғәт
12 [illegible] үтеп [illegible] инде. Күп
кешеләр йоҡлай. Вагон
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] бар ҙа йоҡлап [illegible]
[illegible],
Октябрьская [illegible]
(авторы И. [illegible]) [illegible]
[illegible] [illegible] ултырам.
Поезд инде Сталин-
градтан [illegible], [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], Сталинград [illegible]
[illegible], [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ([illegible] [illegible]
[illegible]) [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible]

(25/XII) беҙ сәғәт көн-
дөҙгә беҙ Мәскәүҙә
булырға тейеш беҙ.
[illegible] инде, [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible].
Проводник [illegible]
йоҡламай [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].
Төн [illegible]
[illegible] [illegible]. Поезд
менән [illegible] айҙа беҙ-
ҙең менән [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible].
Поезд [illegible] [illegible]

бирмәгәнлектән без во-
кзал урынында айдак. Мин
без Ленинградка баручы
5 малай белән вагонда
сызып урында йөрдек.
Таң кызарып килә
иде. Көн сызылып ак
якка башланы. Мин
поезд кузгалгач, вагонга
менеп, йокларга яттым.
Иртәгә без Мәскәү-
гә барып җиттек.
Көзге иде уч бәрә-
ләр җавыш кем узган
җәйге юлдан поезд
күрен.

Бу истәлекне билгеләп,
дәвамын икенче китапка язмакчы.
Көндәлекне вакытында
көн дә яза башладым.

Көндәлек

Язмалар
(дәвамы)
Язучы Дәүләт
сәяхәт.
1948 ел
июнь – июль
Мәскәү – Уфа
(юл юлы)
Азимов Р.

30 июль 1948 йыл.

Поезд һаман да бара. Тәҙрәнән [illegible] ерҙе аҡан, уңышлы бы[illegible] ҙарын [illegible], бейек-лек ҙә, бейеклек. Ваҡыт-ваҡыт [illegible] килгән паровоз [illegible] ҙың һауаһын [illegible] ҙып, һуҙып-һуҙып ҡысҡырып ебәрә. Уның бәҙ-рә [illegible] ҙаңҙағы ел еҫе [illegible] йөрәк, йә[illegible], бик аныҡ [illegible] [illegible] йыра. Ҡаныбыҙҙы [illegible] [illegible] [illegible] менән ҡаплаңып, бик [illegible] йәшел дә бы [illegible] бары [illegible].

Аныҡҙағы ҡаҡҡаныҡ [illegible] бигеш ҡыҙырған булған, ә ниһан был ту-ны ҡыҙ йөрәк, [illegible] күренде. Тәпшүр [illegible] бер йөҙән ваҡыт ҡаҡып, юл буйынан үҙен [illegible] [illegible], [illegible] ре [illegible] [illegible] [illegible] лы аҡҡайынлы [illegible] лап ҡалалар. Уларға-һынан уның [illegible] йә-ҙә [illegible] [illegible] [illegible] еңелдән ҡаҡа.

Ә шундай ваҡытта һайын барыуҙан да ту-ҙемле, йөрәккә ләҙҙәт биреүсе ваҡыт булы-икән ни һуң?

Их! Тик һин генә
йөрәгем минең янда юҡ-
һың... Юҡһың шул һин
йөрәгем... Юҡһың!..
Әгәр ҙә һин дә минең
янда булып, шундай
күңелле ғәзиз [illegible] һөйләш-
кән [illegible] минең
һайһар [illegible]
[illegible], йылмайып [illegible]
[illegible]
[illegible]... ниндәй күңел-
ле һин ниндәй ғүр
шатлыҡ булыр ине...
Юҡһың шул һин!..
Беҙҙең шундай мөхәб-
бәт күңелебеҙ айырып
бер [illegible], һай-
һар [illegible]

генә барып тейермек
ине, аҙашмана...
Һәм ул шулай, ап-
нәмә, үҙемдең бүлмәм
шул ғүмерсә [illegible]
йөрәгә [illegible]
[illegible] инде... Бына да
ғәмәлгә кешеләрҙең
һинең Якубовы [illegible] һу-
ғы [illegible], [illegible]
инде [illegible]
[illegible]
[illegible] барһаңдарҙа
инде. Бер инде ул
[illegible] [illegible]
[illegible] ҙе [illegible]! ([illegible]-
гә генә [illegible]). ~~[illegible]~~
[illegible] беҙҙең [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] бик

кескәй генә ваҡ ҙыйылма-
ренән төҙәлгән...
Әнием уның ҙурлығына
ла бер ымһынған сысҡа-
ненең ҙурлығы өҫтө ге-
на ҡарҙы... Әй шулай ҙа...
...Ана поезд китеп ҡал-
ды. Ғаҙ йыш ҡарр
ҡуҙҙалле ла, әмма һеҙ
ҙә, ҡайтманы...
Ул бит апаһы ҡатын,
бит апаһының ҡыҙы
йәшбуға. Ана ҡайҙа
ға ул ерҙән ҡыҙҙа-
рын бара һеҙек.
Мин дә ҡайтам ҡыҙҙа-
ренән батыр йыҙын
өнө мәтеп ирҙәре
кешеләрен ҡарап ба-
ram.

Ирҙәрге мәҙәк ле ми-
нең ниббе сеҫйҙҙе йә-
ҙай һәм ҡуҙьеҙе ҡа-
йынлаңыҙһын ебҙә.
Их, ..., ирҙәр, әгәр-
ҙә һин шулай шаҡр-
ҙәк... бигрәк йә ҡуҙьеҙ-
ле булыр ине!..
Кеҫәндән дә һин ҙә минең
әнием һеҙкенҙән мин гел
генә. Ярҙағы йырлап
йөрөй йәрҙән йырҙар
ерҙән генә йырлап алам:
„Бейек тауҙар
башындағы
Күгәрсен эсеге йыйы,
Зифа буйың
бәҙләнәйем
Күҙең йылдарың
ҡарай...

Шағыр булғанын килешә
Ҡаҙҙар белән сакланда,
Син дуҫҡайым
нәҫкә [illegible]
Ноҙоғноң [illegible] аҫҡанда.

Хәҙер инде беҙ
Мәскәүҙе 234 км. алыҫ-
лыҡта ҡалдырҙыҡ, Ока
йылғаһы буйынан ел-
дерә инек инде.

Әбей апайҙан мин
[illegible] нәҫкә апай,
[illegible] гел йорлап йыуа-
ғын инде юлыҡ йорты
ҡабаҡлаштым:
„Сәй эсәбеҙ тәкәрҙәп,
Бабай менән [illegible]…"
Шул [illegible] бине
[illegible] баш [illegible].

Кэт беҙҙең бынығындағы
сәғәт 12 лә (ядкә) йыйы
дыҙа [illegible] эшлә-
мәй. Ҡыҙыл бер ни эш-
мәй эше лә юҡ: Таш ай-
ланғай, [illegible] ҡалдырғандай,
[illegible] йәки [illegible]
[illegible] ҡуйҙым,

31 июль 1948 йыл.

Төн. Ока ураҙары
ҡырында инде йоҡлаһам.
Минең уйҙарым да, Сә-
ним уйымда [illegible]
беҙ [illegible] тыш-тыш.
Йоҡлап [illegible] аҙҡа
ваҡыт барған [illegible]
ҡуйып. Төн уранда
[illegible] [illegible]

сихерен куй тыңлап ~~[struck out]~~
урамдағы радионан.
Был музыка тауышы
һине яңғырауын, һин
берҙерен тора. /
Их, Өфө.
Нимәләр генә күңелгә
яҡынмы ла, моңло ла бе-
лек. Тыныс ла күңелгә
шул нимәлей килгән,
килгән, тарих яныбыҙ
тулыбараҙ...
Һыҙына бөгөнгө өшө
тын урамында беҙҙең экс-
педицияның бөйөк ай тулыһын-
да Тыуған Башҡортостан-
ға йөрәкең ҡайтты.
Тыны, тик. Инде кисена
алыҫта, алыҫта ҡалды.

Бөйөк ай инде. ~~[struck out]~~ Өсө ошо һа-
ныуҙ эсендә беҙ нимәләй
генә эштәрҙе үтмәнек,
нимәләр күмеҙҙе генә
күрмәнек!
Беҙҙең борынғылар
Дон далаларын да, Рос-
тов өлкәһен дә, Сталин-
град урамдарын да ~~[struck out]~~
яҡлап үттеләр.
Бына беҙ Өфөнө ин-
де... Дон далалары алыҫта,
алыҫта ҡалды.
Беҙ комсомолдарҙың бөтә
Башҡортостандың XXX йыллы-
ғына ҡарата эштәрҙе
үтеп, правительственный
заданиене тулыһы менән
~~[struck out]~~ үтәнек инде.

[illegible] [illegible] беҙ
бөтөнләй өйрәнеп бөттөк
[illegible], [illegible] [illegible]-
ма, беҙҙең [illegible]
[illegible] ла бөтөн күңел.

Беҙҙең Мәскәүҙән сыҡ-
ҡанда [illegible] [illegible] [illegible]-
дә беҙ Өфө Станцияһына
килеп төштөк.

Инәйемдең [illegible] [illegible]
бөтә [illegible] [illegible] үк,
Ҡараусы ... бабайҙың
өйөнә [illegible] беҙҙе [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Бабай ҙа
барыбер беҙҙе [illegible]-
са [illegible].

— Ҡайҙа йөрөйһөгөҙ һаман
ҡайтмайса, — тип [illegible]-

[illegible] ул. Төн [illegible]
[illegible] [illegible] ул беҙҙе [illegible]-
[illegible], [illegible] беҙҙе [illegible]
[illegible] [illegible] сыҡ-
ты. Ҙур бөтөнләй бул-
ды. Бөтәһе лә [illegible]-
[illegible] [illegible] ҡайтып
[illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible]. Бөтә ҡап-
ҡан [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

Әнкә [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] бу-
лып [illegible].

— Ю, [illegible] [illegible], Бер
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
бөткәс, [illegible] [illegible]

башында тоҡмаш Са-
марҡанд. Ҡаҙандыраһа
башҡалары инде...
Беҙҙең бүлмәнән
Зөфәр менән Фәсил ге-
нә ҡалғандар.
Төн. Бөтәһе лә йоҡ-
лай. Мин [illegible]
ҡалғас уҡ, өҫтәл янына
килеп, ошо дәфтәргә яҙыу-
ҙам. Аңғыҡай менән
Сайынхов [illegible]
баштан үткәргәнен [illegible]
[illegible].
Ҡайһы мине
уйлатҡан [illegible]
[illegible]:
— Бабай, [illegible] ас
[illegible] ниҙер [illegible]
[illegible] [illegible].

Мин уйым шунда уҡ Вәл-
муддзиндың икенсе вагонын
[illegible]. Ҡурҡмайыҡ.
Беҙ аҙ ваҡыт үткәс,
[illegible] бе [illegible] ки-
леп инделәр. Зөфәр [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]:
— Һо, бабай!.. [illegible] кос-
[illegible] [illegible]. — Һе, нисек
ҡайттығыҙ?
— Алмаға [illegible]. Һе-
ҙеҙ нисек [illegible] [illegible]?
[illegible] [illegible] бөтәй [illegible]-
ла [illegible] ҡайтҡандар
инде.
— Шулай... [illegible] [illegible]
Зөфәр! [illegible] [illegible] [illegible]-
за ваҡыт. Совет [illegible]-
е [illegible] [illegible] [illegible].

1 август 1948 йыл.

Бына әле барыһы, [illegible]
һин күрмәнегеҙ Өфө [illegible].
[illegible] ҡалҡып [illegible]
[illegible] күҙемдә лә [illegible]
[illegible] [illegible] ҡалҡы-
мыҡ [illegible]. Йөрәгеңде
да [illegible] йөрәгеңдә [illegible]
алдандыҡ һин [illegible]
ҙеҙ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ҡалғанһыҙ!..
Йөрәгеңде да [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] менән [illegible] [illegible]
[illegible] һин [illegible] бер [illegible]
[illegible] [illegible] ҡарамайҙыр; [illegible]
[illegible] һин [illegible] [illegible]
[illegible]; [illegible] йөрәген-
дә лә аңламайҙыр.

[illegible] [illegible] [illegible],
мин [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
Беҙ [illegible] [illegible] йөрәгеңдә
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible]! [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Мин [illegible]
бер [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] да, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

һәм минең бурҙай киҙе
тарғылмаҙылмаҫ. Шуның
һуң ундаҫ бер-ике йылма-
йылыны алған кеҙек
булдылмаҫ, күңделгә…
— Ҡуйһай, ундағыҙ, ундағыҙ,
йәшәгеҙ һәм сиверҙ бире-
геҙ! — тине лә мин унаҫ-
ҙа. Бына минең Ук-
замен ваҡытында уҙем
ултырған аҙасҡанның һиң
ағаҡҡарын ҡара-ҡуйҡын
йәшел ҡыҫҡа буйы (28 йән)
матур алмас булып ул-
рын. Һәм һин дә элеҙә
ҡарап ҡыҙаҡланыуһының һәм
йәшерен гел йылмайып
ҡуйҙым. Үсәнү бит! Был
ваҡыт, мин һин ҡурҡҡан

ик булған булмағын, ә
улар минең тупа йылы
ҡысҡыр менән исҡәнеуге
ҡойып, ҡул аҙасҡан бу-
лып, ел исеме тарба-
лып ултырҙылар…
Матур ағым ҡоласан
бере ине. Мин мәктәп-
тә экзамен бирел шау-
манып, ул-уземә ҡайтып
булып, ваҡыт ҡысҡырып,
ошо аҙасҡанды машина
менән килеп ҡуйҙай-
ныҡмаҫ. Мин уларҙың ҡул-
гәс, шаулап килеп
һәм (зенит) Гәйшә апа
ағына килеп:
— Һо, апа, ултырғаның-
ма булмаҙым? — тип һора-

ныш. Гәйшә апа ми-
нә йылмайып ҡарап ҡуй-
ма: — Обязательно, Гари-
пов, обязательно! Шулай.
— Бына матур итеп сә-
ләмәт үҫергә, бакса, үҙе-
беҙ өсөн тауҡ алып ебә-
рербеҙ. Мин өҫтәге кейем-
де һалып ташланым, үҙем-
дең булмаһа ла Имен-
бировҡа алып сыҡтым да,
сандыҡҡа һалып алып, шунда
ҡалдыҡ. Ҡаҡасы таш-
ланға [illegible] әле да-
ғам итте. Ҡоҙҙар бабай-
ға [illegible]. Мин ту-
ған бабайға, [illegible]
ташлыналар. Бына беҙ
ле сабаҡ [illegible]

беҙ беҙ [illegible] [illegible] [illegible]
таныманыҡ. Әйҙә (~~беҙ~~) беҙ
[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ ге
[illegible] " [illegible] [illegible]
мин. Бына [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
Шунан һуң [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible]
[illegible]-[illegible] ҡарағанда,
[illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]-[illegible]
[illegible] беҙҙә [illegible]
[illegible], беҙ [illegible] [illegible]
[illegible]. Минең дә
ҡайһы беҙ, [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

Тотоған буй мин
обед ашамас ук, библио-
текаға осрам.
Минең капсы ғына
белән баш, гимназия ка-
нан ғына бындай әлеге
кеңдә әле ирек килеп
инеүгә библиотекарь
апа Бәжәнева Кауҙы
алды.
— Бәй, Гарипов ки-
леп сыккан да, кайҙа
юғалдың һин беҙҙә ҡаш-
ман! тип буҙ бугыҙы.—
Кайҙа әле йөрөйһөҙ?
Кәкелене бундамы?
— Юк, апа, ҡинем
мин, беҙ дөрөҫ ғына
сөйләгән йорьяк. Дон
~~Шуланым ин~~

дамаларын, Шулатма бла-
дарсы ыҡтыяр, башҡорт
дивизияһы эҙе бында
йәдәп, генерал Шаймура-
товтың ҡабат ҡайтты...
— Шулаймы ни! тип
бәжәттәге апа һәм по-
ходтың ниеш дүрте тул-
ғында ҡораштырҙы.
— Апа, миңә һуғыш
йылдарындағы әҙәби аль-
манахтарҙы ҡарап булмаҫ
әле, тип һораным мин.
Апа шунда уҡ минең
алдыма бер егерменән аль-
манахты килтереп бирҙе.
Мин кәрәкле ге нимәлә-
ре ҡайнап алдым һәм
Чишальный дәфтәргә сыҡып
китҙем.

Мин дә бәхетле ибайҙың
үҙенә буйынса, уның
„Сәләм һеҙгә" йыр-поэ-
маһын ҡат-ҡат уҡый ал-
дым. Был поэма һуғыш
утар аҫтында, Майор Сәй-
ҙәшин ваҡыт бүлгәндәре
һуң ундағы уҡ ҡалдыр йыр-
ған поэма. Был ҡыҙ-
ғыҙҙа ҙур. Шулай ҙа
әбей уның һәйбәт бер
ҡасандарын миңә әбекә
уҡыт ҡуйһаңа инде.
Поэма башҡаҙа
сәйәхәттәрен бағыуыбыҙ, уны-
ҙың үҙем күҙемә йыр,
ҡуртҡылай онаға ҡарҙағы
мәңге һаҙағаҙыҡына
ҡуйһаҙын, бөгөн беҙ бер

кешегә ҙурҙыҙан баш..-
нат ... Мин уның
үҙемә бик оҡшаған урын-
дарын күсереп алдым:

„Сәләм һеҙҙә"

Р. Ғабитов.

(инет).

Әй, бындағы кеше,
Әгәр ҙә һин
Беҙҙең Армияны
мәңге һаҙлаһаң,
Һине [illegible]
һоғаҡ [illegible]
Тойоп та [illegible]
һоғаҡһаң, —
Күңелең ...
ирҙәр ҡара,
Таныйһаң да
һыҙҙа ...

Томак ата китгән
Йылсы кеуек,
Килеп калкау эле
Баҙаулык...

Эгэр зэ бэм
Ҙэүү Ҡуҙа килеп,
Тэвүр ул бүлкә килеп
Кумоца,
Уле меһеҙҙ Ҡуҙанында
Элиэү үлен,
Ҡойнә уйы,
Ҡойнә ~~уйы~~ уйынҙа.

Эле гене дош манҙаҙҙы
Кауын,
Ауман алган
Калкау уйынҙа.
Бозып йоҙмайбыҙ мин
Баҙаулыкуҙың
Тектэн бэл элдэн
Ҡуҙында.

III.

Куванып бөгөн
Бөен, йә командир
Барып иркә кеҙҙең
[illegible],
Кеҙҙең баҙаулыкту
[illegible]
Донэд [illegible] [illegible];
Кан —
Йөнһэнай [illegible]
Акуы, бакэ,
Тэйеп [illegible], бакэ, [illegible];
Иң ҡуҙынакош
Кенэ [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] аныу.
Дон [illegible]
Эгэр бэл гене кәҙ
Сәйкәнә лә [illegible]
[illegible].

Һауа утһыҙ ҡан
Сәйә итеп мине
Һиңдә бер ҡат
Утта диңгеҙҙәй..
Тын ураһында
Бөркән мейәлдәрҙе
Тамчы була
йөйөп алырға,
Ергене һаҡ
Океан сатта
Соор ҡырсыған
Кусеп ҡалырға!

Бынан һуң ҡабат ку-
зоның ҡурҡыусы ку-
ҡысы. Һәм поэманың
азағы ошолай тамам-
лана: —

VI
(азағы)

Үлем-шәүлә,
Ҡурҡыныслы яна,
Үлем ҡаршында
ҡурҡмағыҙ,
Атом бомба
Һәм бомбалар-ҙа-
Мәңге йәшәй,
Мәңге үлемһеҙ!

Тураҡ бөтөргә булмаһа,
Барлығыбыҙ
Ер икән ишкә иткән,
Үлем һиңә
бары ҙурлыҡ булһын,
Үлемһеҙ йорт йәшәй!
Киләсәк.

Поэмаһы
Азат бөтөрмәһен,
Бөтә ҡыуаныс бирһен
булһын...

51

Унаң беҙҙең илдә
Көрәшеү һәм
Беҙ башлаған
[illegible] [illegible]...

Шуның өсөн тормош беҙҙең боронғоларға ҙур [illegible] [illegible] менән бөтә. Һәм беҙ аға-бабалар ҡо-боҙ башлаған бөйөк эште дауам итергә тейешбеҙ.

Абый бына былай әйтә:
— Мин үземдең бөтә көс-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Бик [illegible] беҙҙең [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], бөтә [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] беҙҙең [illegible] [illegible],— тип һөйләгәйне.

„[illegible] беҙҙең ҙур башҡа [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] уҡып [illegible].

[illegible] [illegible] беҙҙең [illegible], ~~[illegible]~~ [illegible] һөйләшеп [illegible] бөйөк [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Беҙ [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible] [illegible]), [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (беҙ [illegible] [illegible]) [illegible] [illegible], ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Өйгә барғас та ятып,
беҙ сәмиғ булып куйенә.
Көйөргән [illegible] [illegible]
ук көйөн кеүек булып
тора.
Әсәй беҙгә күрше-
ләргә [illegible] кала.
Шунан һуң беҙҙең сәй-
ҙә ... заманындағы һәм
беҙ барҙык онотҡан-
нык, тормоштоң нәҙи-
ләштәренә үҙебеҙҙең ҙури-
[illegible] беҙгә өсөн сәғәттек.

2/XII-48г. Иртәнгә [illegible]
рәҙ. Бөгөн [illegible] кап-
лап [illegible] суук кеүек, [illegible]
[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~
булмаҡ.

Рифғаҙ Кайзандағы акса ға-
бып алып мине киноға
алып китте. Матросов кино-
театрына барып, „Сәме ...“
картинаһын каранык. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Был картина ике-
беҙгә лә бик оҡшаны. Кан
күңелдәгә юк ғәмеҙ итте.
Беҙ кинонан кайтҡыға
радиокомитеттың бер вакил
обзоренгине. Беҙҙең үйкә-
ренгән сәйәхәт тураһында
ине, һөҙөкһөнөт бик күп
[illegible] һораттык.
Әбеҙҙән һуң беҙ библио-
текаға барып, мин „Октябрь“
журналының август номе-
рын, Алһызый Ғаҙи Так-
таштың алып укып ултыр-
ҙык.

Мин белешкендә, Га-
зизгә бәйчә бик яра-
ган укып сукусы бүек
Әҗин Биләжсовының, Ви-
сарион руды бинчә[illegible]
на миңа бик якынлы.

11/XII-48г.

Дон далаларыннан сәлам!

Бүген арам йөргәндә, безгә Дон далаларында сәйәхәт итүче ауылдагыла-вызган дала елләре менә кайтып кайнаган дикон-ной сәлам!

Сәнгать буенча безнең, җәмәгатьчелеккә, общественной эшләрдә һәм башка эшчә-ле эшләрендә бер үрнәк-ле кеше Каюмова ин-структор Рамиль Гариповъ.

Минем йөрәк, тәмугында алганда, безнең экспедиция-нең эше нәтиҗәле.

Бүген кич ..., кич эшләре күп бара.

Беҙ хәҙергә әле Әүҙәман-
дыровка исемле кескенә ниг
бер утрауҙың аулағында ята-
быҙ. Өйҙөң уртаһында бында
аҡҡош кеүек, сейә, алма
ағастары араһында сумған
ап-аҡ хаталар теҙелеп
киткәндәр. Урамдары киң
түгел. Ләкин бик таҙа-
лар. Каймы [illegible] ҡалҡып
торалар.
Мин беҙгә, ил-
тәптә, буйынсы, был
уйындарҙа кинәт өҙ
ҡалдырыуы тураһында
яҙып китергә теләйем.
Беҙ өсө бинәкән-
гән штабтан туп(?) ак ауыл-
дарға барып ...
йөрөйбөҙ.

Бында икеһе сикеһе дала...
Кинәт хәҙә бит ул..?
Дала ла онотолаша, буйынса
вакытының үҙе лә бөтөнләйгә
юк булып сыммаған.
Тик бында бик ҡыҙыу
ҡуйынлашҡан утрауҙы аула-
дары тоймаған. Ләкин урам-
дың күбеһе буйынан емерел-
гән. Кайһы бер ауылдар бө-
төнләй үҙҙәренең урынында(?)
юҡалтҡандар. Улар урынына
инде эрем урамдары ара-
һынан мөн(?) бау һына ҡарап
утырыуһыҙ емерек мыржалар(?)
ғына ҡалғандар. Бында ак
ҡына 350-400 самаһы кеше
көндәлеге кумелгән бау ос-
ҡос үҙ кәбеҙҙәй бөтә үҙе
ҡалмаған. Дала өҙөк,

игән баҫыуҙарын траншея-
лар, окоптар [illegible], йор-
[illegible] бөтөргәндәр. Был урын-
дарҙа аҙ [illegible], [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
танкылар, пушкалар, мина
осколкалары, снарядтар, кас-
калар, [illegible] [illegible],
[illegible]-[illegible] [illegible] һ.б.
[illegible] ҡалдырған.

Гарипов Рим.

ЛЕНДАРЬ

8 ГОД

	АПРЕЛЬ					МАЙ						ИЮНЬ				
29		5	12	19	26		3	10	17	24	31		7	14	21	28
30		6	13	20	27		4	11	18	25		1	8	15	22	29
31		7	14	21	28		5	12	19	26		2	9	16	23	30
	1	8	15	22	29		6	13	20	27		3	10	17	24	
	2	9	16	23	30		7	14	21	28		4	11	18	25	
	3	10	17	24		1	8	15	22	29		5	12	19	26	
	4	11	18	25		2	9	16	23	30		6	13	20	27	

...него праздника трудящихся. 9 мая — Праздник Победы.

...брь		ОКТЯБРЬ					НОЯБРЬ						ДЕКАБРЬ				
20	27		4	11	18	25	1	8	15	22	29		6	13	20	27
21	28		5	12	19	26	2	9	16	23	30		7	14	21	28
22	29		6	13	20	27	3	10	17	24		1	8	15	22	29
23	30		7	14	21	28	4	11	18	25		2	9	16	23	30
24		1	8	15	22	29	5	12	19	26		3	10	17	24	31
25		2	9	16	23	30	6	13	20	27		4	11	18	25	
26		3	10	17	24	31	7	14	21	28		5	12	19	26	

...юции в СССР. 5 декабря — День Сталинской Конституции СССР.

...их изделий
...Москва

...50 коп.

Тираж 1 млн.